

หนังสือที่น่าอ่าน / Must Read

แนะนำโดย ดร.สมพร แสงชัย

ชื่อหนังสือ : กอดบทเรียนเปลี่ยนอนาคต :

Transformative Scenario Planning

ผู้เขียน : อติม คาเฮน

ผู้แปล : สันติ กนกนภาพร สุภิก แชนประสิทธิ์
และชัยวัฒน์ ภิระพันธ์

สำนักพิมพ์ : มติชน

ปีที่พิมพ์ : 2556

ISBN : 9789740211846

เป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้ชุดภาพอนาคต (Scenarios) ในการสร้างอนาคตซึ่งใช้ได้ผลมาแล้วในแอฟริกาใต้ โดยการเชิญทุกฝ่ายที่ขัดแย้งกันมาพูดคุยถึงอนาคตของการขัดแย้ง (การแบ่งสีผิว) ว่าจะไรคาดว่าจะเกิดขึ้นได้ (ไม่ใช่อาจจะเกิดหรือควรจะเกิด) หลังจากนั้นอีก 6 เดือน ก็กลับมาประชุมกันอีกครั้งหนึ่ง โดยผู้จัดได้สร้างชุดภาพอนาคตไว้ 4 เรื่อง คือ (1) รัฐบาลผิวขาวไม่ยอมเจรจากับฝ่ายผิวดำ (2) ฝ่ายผิวดำและผู้สนับสนุนบีบบังคับรัฐบาล จนรัฐบาลไม่สามารถจัดการกับอุปสรรคต่างๆ ได้ (3) รัฐบาลผิวขาวเพิกเฉยต่อข้อจำกัดและดำเนินการจนประเทศล้มละลาย และ (4) ทั้งสองฝ่ายร่วมมือกันพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศแอฟริกาใต้ ปรากฏว่าทุกฝ่ายยอมรับชุดภาพอนาคตที่ 4 และประเทศแอฟริกาใต้ก็ได้เกิดใหม่โดยชนผิวขาวและผิวดำอยู่ร่วมกันและไม่มีความขัดแย้งกันอีกต่อไป

อดัม คาเฮน ได้เสนอว่าต้องให้ทุกฝ่ายสร้างความเข้าใจในประเด็น สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน สร้างเจตนารมณ์ร่วมกัน และสร้างแนวทางปฏิบัติที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องกัน ทุกฝ่ายสามารถที่จะปรับเปลี่ยนความเข้าใจ ความสัมพันธ์ เจตนารมณ์และแนวทางปฏิบัติในระหว่างการประชุมร่วมกันได้ และควรใช้ภาพอนาคตมาเป็นส่วนสำคัญในการประชุม โดยมี 5 ขั้นตอนใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ

1. การริเริ่มร่วมกัน รวมพลังทั้งระบบด้วยการดึงคนสำคัญทุกคนเข้าร่วมประชุม ผู้เกี่ยวข้องต้องครอบคลุมทั้งระบบและทุกฝ่าย

2. การรับรู้ร่วมกัน สามารถสังเกตความเป็นไปและเปิดโลกทัศน์ให้เห็นโลกที่แตกต่างกัน ทุกฝ่ายสามารถพิจารณาสถานการณ์ รวมทั้งสร้างหรือปรับเปลี่ยนทัศนคติได้

3. การให้ทุกฝ่ายมีสติและละอัตตา จึงควรสร้างภาพอนาคต โดยวิธีนิรนัย (Deductive) และอุปนัย (Inductive) เพื่อให้เห็นอนาคตที่อาจจะเกิดขึ้นได้

4. การให้ทุกฝ่ายค้นพบสิ่งที่ทำได้และสิ่งที่ต้องทำ พิจารณาถึงข้อดีข้อเสียของการต่างคนต่างเดิน การเดินตามหลัง หรือการเดินด้วยกันไปสู่อนาคตที่สดใส เป็นการสร้างสรรค์ร่วมกัน

5. การสร้างกรอบหรือแนวการทำงานใหม่ และกำหนดอนาคตใหม่ แล้วลงมือปฏิบัติใหม่ด้วยทีมที่มุ่งมั่นในวิธีการและเป็นกลางอย่างแท้จริง เป็นการสร้างการเปลี่ยนแปลงร่วมกันอย่างจริงจัง

การใช้ ชุดภาพอนาคต เป็นวิธีการวางแผนที่เป็นที่นิยมกันในขณะนี้ หนังสือเล่มนี้ได้แสดงให้เห็นว่าการใช้วิธีการวางแผนชนิดนี้ได้ผลอย่างแท้จริงในการแก้ไขปัญหาในระดับประเทศ และบริษัท Dutch Shell ก็ได้ใช้การวางแผนระบบนี้ในการดำเนินงานทางธุรกิจ แต่หนังสือเล่มนี้ได้ปรับเปลี่ยนการใช้ ชุดภาพอนาคตทั่วไป โดยการเพิ่มเติมการประชุมร่วมกันเพื่อเลือกภาพอนาคตที่เหมาะสม สำหรับสถานการณ์ที่หาทางออกไม่ได้หรือติดขัดและจำเป็นต้องหาทางออก และการเสนอชุดภาพอนาคตก็จะมีภาพอนาคตที่เลวร้าย ภาพอนาคตที่คล้ายคลึงกับปัจจุบัน ภาพอนาคตที่แก้ไขไม่ถูกทาง และภาพอนาคตที่สดใส ซึ่งดูเหมือนจะเป็นการบีบบังคับให้ผู้เข้าประชุมเลือกในภาพอนาคตที่ผู้จัดการประชุมกำหนดไว้นั่นเอง

อย่างไรก็ดี ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับการวางแผน และการใช้ชุดภาพอนาคตในการวางแผนก็ควรจะได้ อ่านและพิจารณาข้อดีข้อด้อยของหนังสือเล่มนี้ด้วยตนเอง และอาจพิจารณานำเทคนิคชุดภาพอนาคตไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตนเองหรือขององค์กรที่ตนเองเกี่ยวข้อง